

УДК 346.57

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v103.2024.28>*К. К. Халецька*

ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ПРАКТИКУ

Постановка проблеми. Аналіз історії публічних закупівель в Україні є ключовим для розуміння та покращення сучасної системи закупівель. Протягом багатьох років правове регулювання цієї сфери зазнавало значних змін, що відображає як економічну ситуацію в країні, так і зміни в державній політиці. Однак ці трансформації не завжди були ефективними, що призвело до виникнення ряду проблем. Окрім того, у зв'язку з глобалізацією та євроінтеграцією, є необхідність впровадження міжнародних стандартів у сферу публічних закупівель. Проте, не всі іноземні практики можуть бути безпосередньо адаптовані до українських умов, що вимагає детального аналізу. Для подальшого покращення системи публічних закупівель важливо розуміти історичні помилки і досягнення, а також визначити ефективні рішення для вдосконалення системи закупівель в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти цієї проблеми розглядалися в роботах таких науковців, як Швидка Т.І., Курепіна О.Ю., Здирко Н.Г., Міцик О.О., Мельников О.С. та інших.

Метою даної наукової статті є всебічний аналіз історичного розвитку правового регулювання публічних закупівель в Україні з акцентом на виявлення ключових етапів і змін у законодавстві, а також дослідження їхнього впливу на сучасну практику. Це дозволить краще зрозуміти, як історичні трансформації вплинули на ефективність і прозорість системи закупівель у теперішньому контексті.

Виклад основного матеріалу. Система публічних закупівель в Україні пройшла через ряд реформ, від первинних законодавчих актів до сучасних нормативних документів. Багато з цих змін не завжди враховували всі аспекти процесу закупівель, що призвело до зниження прозорості і ефективності. Незважаючи на ряд позитивних змін в законодавстві, існуючі проблеми і недоліки минулих реформ продовжують впливати на сучасну практику публічних закупівель. Виникають питання щодо ефективності нових процедур і можливостей для зловживань.

Щоб краще зрозуміти, як ці проблеми виникли і чому вони продовжують впливати на сучасну практику, необхідно звернутися до аналізу становлення системи публічних закупівель в Україні. Розгляд того, як відбувалось формування правової бази і практик, дозволяє виявити корені існуючих недоліків і краще оцінити ефективність нових реформ.

Відтак, розвиток системи законодавства у сфері публічних закупівель в Україні відбувався поступово, що надає можливість виокремити основні та характерні етапи становлення цієї сфери.

Курепіна О.Ю. в своїй науковій роботі розмежовує чотири основні етапи становлення інституту публічних закупівель в Україні, а саме: «Перший етап з 1992 р.

по 2000 р., який характеризується тим, що державні закупівлі регулювались різними нормативно-правовими актами; другий етап з 2000 р. по 2010 р., який характеризується ухваленням єдиного законодавчого акту, що регулював питання державних закупівель; третій етап з 2010 р. по кінець 2015 р., який характеризується нестабільністю законодавства, що регулює державні закупівлі; четвертий етап з 25.12.2015 року по теперішній час, який характеризується появою терміну публічні закупівлі та запровадженням системи електронних закупівель» [1, с. 73].

В свою чергу, Здирко Н.Г. виокремлює посеред вже визначених етапів проміжок часу до прийняття незалежності України, підкреслюючи той факт, що поняття «публічні закупівлі» трансформувались з таких понять як «державне замовлення» та «державні закупівлі» [2, с. 140].

Поряд з цим, Здирко Н.Г. акцентує увагу на розмежуванні етапів розвитку публічних закупівель за таким критерієм, як понятійний апарат, який використовується в законодавстві України. Науковець у своїх дослідженнях визначає три основні фази розвитку системи публічних закупівель, зважаючи на еволюцію форм та термінології, пов'язаної з ними. У своїх працях вона зазначає, що перша фаза охоплює період з 1991 по 1992 роки, коли понятійний апарат публічних закупівель формувалася в законодавстві під назвою «державні замовлення». Період з 1993 по 1996 роки характеризується введенням термінів «державні замовлення» та «державні контракти». Друга фаза (1997–1999 роки) характеризується використанням терміну «закупівлі». Третя фаза включає два періоди: з 2000 по 2014 роки, коли використовувався термін «державні закупівлі», та з 2015 року до теперішнього часу, коли застосовується термін «публічні закупівлі» [2, с. 142].

Міцик О.О. виділяє також чотири етапи в генезі інституту публічних закупівель, проте бере за основи інші часові рамки [3, с. 30], зокрема:

Перший етап автор посилається на іншого науковця, Мельникова О.С., який в своїй роботі аналізує історичний розвиток публічних закупівель ще з радянських часів і до 1995 року [7, с. 40].

Другий етап (1995–2000 роки) пов'язаний з формуванням правового підґрунтя, шляхом прийняття Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 22.02.2000 №1490-III [4], що стало кульмінацією цього процесу, створивши правову основу для державних закупівель.

Третій етап (2008–2010 роки) характеризується кризовим регулюванням сфери публічних закупівель через прийняту постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» від 17.10.2008 № 921 [5].

Четвертий етап (2010–2015 роки) відновлення та реформ. Прийняття Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 [6] ознаменувало проведення реформи, спрямовану на наближення до європейських стандартів, підвищення прозорості та запровадження електронних закупівель.

Аналізуючи наукові роботи різних авторів, стає зрозумілим той факт, що в наукових колах не існує чіткої системи етапів історичного розвитку інституту публічних закупівель. Різні підходи до розмежування етапів розвитку публічних закупівель в Україні та часові рамки, що використовуються, можуть бути зумовлені

різними оцінками подій, аспектами розвитку, політичними і економічними умовами, змінами в нормативно-правовій базі, методологічними підходами і особистими переконаннями науковців. Це призводить до різних інтерпретацій і часових рамок у визначенні ключових етапів.

Проведений аналіз дає можливість систематизувати роботи науковців та запропонувати наступну систему етапів становлення публічних закупівель в Україні:

Формування основ (1991–2000 роки): Закладання правової бази та перші кроки до ринкової економіки.

Протекціоністські заходи і кризові умови (2000–2010 роки): Адаптація до економічної кризи та впровадження протекціоністських заходів.

Реорганізація і наближення до європейських стандартів (2010–2014 роки): Перехід до нових механізмів і процедур, адаптація до міжнародних стандартів.

Інтеграція європейських стандартів та вдосконалення системи (2014 – до сьогодні): Запровадження електронних закупівель і подальше вдосконалення системи публічних закупівель.

Період з 1991 до 2000 років характеризується становленням українського законодавства в цілому, в тому числі і у сфері публічних послуг, які на той час ще зазначались в законодавчих документах як державні замовлення або державні контракти. Цей період був визначений переходом від планової економіки до ринкових відносин і початком формування правової бази для регулювання державних закупівель.

Визначним актом у 1992 році стала Постанова Кабінету Міністрів України «Про Концепцію державного замовлення» від 21.07.1992 р. №400 [8] (надалі – Концепція від 21.07.1992 року). Курепіна О.Ю. в своїй роботі підкреслює той факт, що Концепція від 21.07.1992 року «встановлювала процедуру здійснення державного замовлення, а також стимули для підприємств, що укладають договори на виконання державного замовлення» [1, с. 43].

Відтак, відповідно до Концепції від 21.07.1992 року державне замовлення є складовою частиною системи економічних методів державного регулювання і на час переходу до ринкових відносин та розвитку ринкової інфраструктури залишається одним з головних його важелів. Разом з економічними нормативами і податками замовлення формує нові пропорції соціально-економічного розвитку, надає можливість використання досягнень науки і техніки, сприяє прогресивним структурним зрушенням у виробництві та в соціальній сфері, дає змогу не допускати і долати монополізм виробників, передбачає відхід від адміністративних методів регулювання економіки [8].

Починаючи з 1993 року інститут публічних закупівель регламентувався Декретами Кабінету Міністрів України «Про державний контракт і державне замовлення», які приймалися на поточний рік. Здирко Н.Г., провівши аналіз цих нормативно-правових актів, підкреслює, що «такими документами затверджувався обсяг замовлених державою товарів (продукції), робіт, послуг та обсяги фінансування, а вибір виконавця здійснювався виключно на власний розсуд розпорядників державних коштів. Зокрема, в Декреті зазначалося, що «виконавці державного контракту та державного замовлення забезпечують себе матеріально-технічними

ресурсами шляхом укладання прямих договорів з підприємствами-постачальниками, державними постачальницько-збутовими та іншими посередницькими організаціями» [2, с. 140].

Поряд з цим у 1993 році на законодавчому рівні було визначено порядок проведення міжнародних торгів в Україні для іноземних підприємств, установ та організацій, що було закріплено у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок організації та проведення міжнародних торгів (тендерів) в Україні» від 21 жовтня 1993 року № 871 [9].

У 1995 році в Україні був ухвалений Закон України «Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб» [10]. Цей закон визначив правові та економічні основи для організації і виконання державних замовлень, включаючи постачання товарів, виконання робіт і надання послуг, необхідних для задоволення пріоритетних потреб держави.

Через кілька місяців, у квітні 1995 року, Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про порядок організації закупок продукції для державних потреб» [11]. Важливим нововведенням стало впровадження конкурсу як механізму для відбору виконавців [1, с. 46]. Цей акт регулював процедури закупівель, вимагаючи, щоб не менше половини всіх закупівель за бюджетні кошти, включаючи закупівлі сільськогосподарської продукції, проводились на конкурсній основі.

Це рішення сприяло посиленню конкуренції серед постачальників та підвищенню ефективності використання державних коштів та стало першим кроком до систематизації та підвищення прозорості у сфері державних закупівель.

У 1996 році з'явилась ще одна важлива норма – Постанова Кабінету Міністрів України «Про заборону використання бюджетних коштів для закупівлі товарів іноземного походження». Ця постанова забороняла використання державного бюджету для закупівлі іноземних товарів, робіт і послуг, за винятком випадків, коли така закупівля була дозволена спеціальним рішенням Прем'єр-міністра України, яке могло бути прийнято тільки за поданням спеціальної комісії [12].

Нарешті, у 2000 році був прийнятий Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти». За словами Мельникова О.С. цей закон став основою для сучасної системи державних закупівель в Україні, визначивши основні принципи і правила, на яких базуються усі подальші регуляторні акти в цій сфері [7, с. 41].

Другий етап характеризувався впливом глобальної економічної кризи та запровадженням протекціоністських заходів, спрямованих на підтримку національних виробників.

Відтак у 2003 році відбулися зміни до Закон України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти», що уточнили визначення ключових термінів у сфері закупівель і критерії для оцінки пропозицій учасників торгів. Поряд з цим, було запроваджено вимоги про публікацію оголошень про закупівлі в міжнародних друкованих виданнях [13]. Також зміни до Закону стосувались обмежень участі у тендерах з закупівлі сільськогосподарської продукції виключно для вітчизняних виробників та підприємств харчової і переробної промисловості [14].

У 2004 році змінено правила проведення публічних закупівель, заборонивши проведення закупівель від імені одного замовника для іншого. В законі вводиться новий понятійний апарат як електронні закупівлі. Змінами також передбачалось покладення обов'язків на замовників щодо публікації інформації про закупівлі в Інтернеті, можливість стягування плати за тендерну документацію і штрафи за порушення законодавства [15].

Законом України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо додаткових гарантій захисту фінансових інтересів держави від 16.06.2005 р. № 2664-IV внесено зміни, що визначили вимоги до інформаційних систем для публікації закупівель і запровадили громадський контроль у цій сфері через створення спілки «Тендерна палата України», з визначенням її статусу, цілей і завдань [16]. Однак, Протягом 2005–2008 років діяльність Тендерної палати супроводжувалася серйозними проблемами, такими як монополізація публікації інформації про закупівлі і сумнівні схеми, що призвели до значних фінансових втрат для держави, оцінених близько 500 мільйонів доларів США [2, с. 141]. Таким чином, хоча законодавчі зміни мали на меті покращити прозорість і ефективність закупівель, реальний результат виявився змішаним.

Третій етап визначається реорганізацією системи закупівель в Україні, що зумовлено необхідністю адаптації до міжнародних стандартів і зобов'язань перед СОТ та ЄС.

Відтак, 1 червня 2010 року був ухвалений Закон України «Про здійснення державних закупівель» № 2289-VI, який визначив нові правила для державних закупівель. Цей закон уточнив терміни, розширив функції уповноваженого органу, зокрема, у розробці документації конкурсних торгів та форм річного плану закупівель. Антимонопольний комітет України став органом, що відповідає за оскарження процедур закупівель. Закон також встановив, що ціновий критерій при оцінці пропозицій не може бути менше 50% і запровадив обов'язкове навчання для членів комітетів з конкурсних торгів [17]. Період з 2010 по 2014 рік відзначався активними змінами в законодавстві про державні закупівлі, зокрема внесенням 30 поправок до Закону № 2289-VI. Цей закон втратив чинність 10 квітня 2014 року, коли набрала силу нова редакція Закону України «Про здійснення державних закупівель» № 1197-VII. Новий закон запровадив електронні закупівлі, відповідно до зобов'язань України за Угодою про асоціацію з ЄС, та визначив порядок державного регулювання і контролю у сфері публічних закупівель [18].

Цей період характеризувався нестабільністю через часті зміни в законодавстві, численні винятки, неясність щодо застосування закону державними і комунальними підприємствами, а також проблеми з новими процедурами, такими як реверсивний електронний аукціон [1, с. 50].

Четвертий етап, який триває і до сьогодні, ставить на меті інтеграцію до європейських стандартів, підвищуючи транспарентність і ефективність процесів публічних закупівель, відповідно до зобов'язань за Угодою про Асоціацію з ЄС.

На даний момент, публічні закупівлі в Україні регулюються низкою нормативно-правових актів. Серед них важливо виділити такі документи: Цивільний і Господарський кодекси України, а також ряд законів, таких як «Про публічні заку-

півлі», «Про запровадження нових інвестиційних можливостей та гарантування прав суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації», «Про особливості здійснення закупівель для забезпечення потреб оборони» та «Про закупівлю послуг поштового зв'язку».

Закон України «Про публічні закупівлі» від 25 грудня 2015 року (№ 922-VIII) вніс суттєві зміни в регулювання державних закупівель. Цей закон став важливим кроком у розвитку системи закупівель в Україні, маючи на меті підвищення прозорості та конкурентності процесів [19].

З прийняттям цього закону розпочалася активна реформа, що включала впровадження електронної системи для публічних закупівель. Це нововведення автоматизувало багато процедур, таких як оголошення торгів, подання пропозицій і їх оцінка, що зробило процес закупівель більш ефективним і швидким.

Закон також визначив кілька основних процедур для проведення закупівель. Відкриті торги, торги з обмеженою участю, конкурентний діалог і переговорна процедура стали основними механізмами, що дозволило замовникам вибрати найбільш відповідний спосіб в залежності від конкретної ситуації [19].

Зміни в законодавстві від 19 вересня 2019 року внесли нову редакцію Закону України «Про публічні закупівлі», яка вступила в силу 19 квітня 2020 року [20]. Основні зміни включають нові конкурентні процедури, такі як торги з обмеженою участю, та визначення спрощеної закупівлі. Законодавець також уточнив правила щодо електронних закупівель, терміни проведення процедур і громадського контролю, а також форму договору закупівлі.

Основні відмінності нового закону від попередніх редакцій включають підвищення порогів для обов'язкового застосування публічних закупівель, зменшення кількості процедур закупівлі, впровадження електронних закупівель та системи оскарження, скорочення строків проведення закупівель і нові вимоги до форми договору.

З початком повномасштабного вторгнення країни-агресора в Україну законодавець прийняв Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості» від 14.07.2024 року [21], в якому передбачив вимогу локалізації закупівель чітко визначених товарів, вартість яких дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень [22, с. 171]. Окрім цього, цей Закон передбачає покращення процесу публічних закупівель для деяких видів продукції машинобудування.

Наступні зміни в законодавстві відбулись у 2023 році шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про захист економічної конкуренції та діяльності Антимонопольного комітету України», який набрав чинності 1 січня 2024 році [23]. Цим законом було значно розширені повноваження Антимонопольного комітету України у сфері публічних закупівель, а саме передбачено повноваження виявлення та встановлення порушень законодавства під час проведення публічних закупівель на ринках енергетики, будівництва та ремонту.

Висновки. Дослідження історії правового регулювання публічних закупівель є ключовим для покращення сучасної практики і розробки ефективних стратегій

розвитку цієї сфери. Розгляд історії правового регулювання публічних закупівель дозволяє виявити, як законодавство змінювалось протягом часу і які реформи вплинули на ефективність та прозорість закупівель. Це знання є необхідним для вдосконалення сучасних нормативних актів і процедур. Окрім цього, історичний огляд допомагає виявити ключові тренди та закономірності, які формували розвиток системи публічних закупівель. Це знання дозволяє краще прогнозувати майбутні зміни та адаптувати систему до нових викликів.

Аналіз історичних змін у законодавстві надає можливість краще розуміти, як ці зміни вплинули на практику публічних закупівель. Це знання важливе для оцінки ефективності реформ та подальшого удосконалення системи.

Окрім цього, необхідно підкреслити і те, що знання історії правового регулювання в Україні дозволяє зрозуміти, як міжнародний досвід може бути інтегрований в національну практику. Порівняння з іншими країнами сприяє запозиченню успішних моделей і покращенню національної системи закупівель. Поряд з цим, дослідження історії публічних закупівель допомагає виявити проблеми, такі як корупція або недостатня прозорість, що мали місце в минулому. Це дозволяє розробити ефективні механізми для запобігання подібним проблемам у майбутньому.

Аналіз попередніх етапів розвитку системи показує, що реформи часто були недостатньо продуманими або реалізованими. Це включає корупційні ризики, неефективність процедур, а також низьку прозорість, що негативно вплинуло на довіру до системи.

Література

1. Курепіна О.Ю. Правове регулювання публічної закупівлі вугілля для соціально значущих об'єктів : дис. ... канд.юр. наук : 12.00.04. Київ, 2020. 199 с.
2. Здирко Н.Г. Публічні закупівлі в Україні: історичний аспект становлення та розвитку. *Причорноморські економічні студії*. Одеса, 2019. Вип. 48, № 3. С. 139–146.
3. Міцик О.О. Ретроспективний аналіз механізму державних закупівель в Україні. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Київ, 2013. Вип 10. С. 28–33.
4. Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти : Закон України від 22.02.2000 р. № 1490-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1490-14> (дата звернення: 20.07.2024).
5. Про затвердження Положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2008 р. № 921. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 20.07.2024).
6. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 01.06.2010 р. № 2289-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2289-17> (дата звернення: 20.07.2024).
7. Мельников О.С. Становлення та розвиток державних закупівель в Україні. Теорія та практика державного управління. *Держава та регіони*. 2011. № 2. С. 40–44.
8. Про Концепцію державного замовлення : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.1992 р. № 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-92-п#Text> (дата звернення: 20.07.2024).
9. Про затвердження Положення про порядок організації та проведення міжнародних торгів (тендерів) в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.1993 р. № 871. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/871-93-%D0%BF> (дата звернення: 19.07.2024).
10. Про державне замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб : Закон України від 22.12.1995 р. №1197-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493/95-вр#Text> (дата звернення: 19.07.2024).
11. Про порядок організації закупок продукції для державних потреб : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.04.1995 р. № 312. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/312-95-п#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

12. Про заборону використання бюджетних коштів для закупівлі товарів іноземного походження : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.1996 р. №611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-96-p#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

13. Про внесення змін до Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» : Закон України від 16.01.2003 р. № 434-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/434-15#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

14. Про внесення змін до статті 6 Закону України «Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» : Закон України від 09.07.2003 р. № 1047-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1047-15#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України : Закон України від 18.11.2004 р. № 2188-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-15#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо додаткових гарантій захисту фінансових інтересів держави : Закон України від 16.06.2005 р. № 2664-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-15#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

17. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 01.06.2010 р. № 2289-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2289-17#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

18. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 10.04.2014 р. № 1197-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1197-18#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

19. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 р. № 922-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

20. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель : Закон України від 19.09.2019 р. 114-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-IX#Text> (дата звернення: 19.07.2024).

21. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості : Закон України 16 грудня 2021 року № 1977-IX URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/217930.html>

22. Швидка Т.І. Публічні закупівлі в системі господарсько-правових відносин. *Аналітично-порівняльне правознавство*. №4. 2023. С. 214–219.

Анотація

Халецька К. К. Історичний огляд правового регулювання публічних закупівель в Україні та його вплив на сучасну практику. – Стаття.

Дослідження історичного розвитку правового регулювання публічних закупівель в Україні є надзвичайно важливим для глибокого розуміння сучасної практики та подальшого вдосконалення цього інституту. Історичний підхід дозволяє виявити не тільки ключові закономірності та тенденції, але й суттєві зміни в структурі та функціонуванні системи закупівель, що сталися з часом. Це сприяє усвідомленню того, як історичні контексти і правові зміни вплинули на формування ефективної системи закупівель, допомагають запобігти корупційним ризикам, а також підвищити прозорість і конкурентоспроможність процесів закупівель на всіх рівнях.

У статті представлено нову періодизацію розвитку публічних закупівель, яка охоплює чотири основні етапи: Формування основ (1991–2000), Протекціоністські заходи і кризові умови (2000–2010), Реорганізація і наближення до європейських стандартів (2010–2014), Інтеграція європейських стандартів та вдосконалення системи (2014–по сьогодні). Така періодизація дозволяє краще зрозуміти не лише етапи розвитку, але й специфічні проблеми та досягнення кожного з них, а також трансформації, що вплинули на організацію і управління публічними закупівлями.

Стаття детально аналізує законодавство України на різних етапах становлення сучасної системи публічних закупівель, що дозволяє зробити важливі висновки щодо адаптації міжнародного досвіду та впровадження новітніх технологій у цій сфері. Важливість історичного підходу полягає в можливості врахування попередніх помилок і успіхів, що може сприяти створенню більш прозорої, ефективної та стійкої системи публічних закупівель в Україні.

Аналіз історичних аспектів публічних закупівель є надзвичайно корисним для розробників політики, науковців та практиків, оскільки надає комплексне уявлення про еволюцію правового регулювання та його вплив на сучасні механізми закупівель. Ці знання можуть бути використані для вдосконалення нормативно-правової бази, розробки ефективних стратегій реформування та підвищення загальної ефективності системи закупівель.

Ключові слова: генеза розвитку, публічні закупівлі, періодизація, державне регулювання, етапи розвитку, законодавство у сфері публічних закупівель, зміни до законодавства.

Summary

Khaletska K. K. Historical overview of legal regulation of public procurement in Ukraine and its impact on contemporary practice. – Article.

Research into the historical development of legal regulation of public procurement in Ukraine is extremely important for a deep understanding of contemporary practice and further improvement of this institution. A historical approach allows for the identification of not only key patterns and trends but also significant changes in the structure and functioning of the procurement system over time. This facilitates an understanding of how historical contexts and legal changes have influenced the formation of an effective procurement system, helps prevent corruption risks, and enhances the transparency and competitiveness of procurement processes at all levels.

The article presents a new periodization of the development of public procurement, covering four main stages: Foundations Formation (1991–2000), Protectionist Measures and Crisis Conditions (2000–2010), Reorganization and Alignment with European Standards (2010–2014), and Integration of European Standards and System Improvement (2014 – present). This periodization helps to better understand not only the stages of development but also the specific problems and achievements of each stage, as well as the transformations that have affected the organization and management of public procurement.

The article provides a detailed analysis of Ukrainian legislation at different stages of the development of the modern public procurement system, allowing for important conclusions regarding the adaptation of international experience and the implementation of cutting-edge technologies in this area. The importance of the historical approach lies in the ability to consider previous mistakes and successes, which can contribute to creating a more transparent, effective, and resilient public procurement system in Ukraine.

Analysis of the historical aspects of public procurement is extremely useful for policymakers, researchers, and practitioners, as it provides a comprehensive understanding of the evolution of legal regulation and its impact on contemporary procurement mechanisms. This knowledge can be used to improve the regulatory framework, develop effective reform strategies, and enhance the overall efficiency of the procurement system.

Key words: development genesis, public procurement, periodization, state regulation, development stages, public procurement legislation, legislative amendments.